

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ ΣΕ ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΑΛΑΘΑΚΗ Μ.

Ενιαίο Λύκειο Μελεσών
e-mail: Kalath04mar@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία αυτή συζητούνται οι απόψεις των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Ηρακλείου για το ρόλο του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούν τα τελευταία χρόνια, όπως αυτές προέκυψαν μέσα από μια μικρή έρευνα που έγινε στο νομό Ηρακλείου το 2005.

Ο συντονιστής, ως μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας που έχει την ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος, συμμετέχει σε ομάδες εργασίας και συντονίζει τις δράσεις τους, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος. Οι αρμοδιότητες και ο ρόλος του δεν καθορίζονται από υπουργικές εγκυκλίους. Υποστήριξη στο έργο του βρίσκει από πρόσωπα και φορείς που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν συντονιστές σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι η οργανωτική ικανότητα, η ερευνητική διάθεση, η προσφορά εργασίας πέραν της υποχρεωτικής και γενικά η επιθυμία αποφυγής της αλλοτρίωσης από την καθημερινότητα. Κύριος στόχος που πρέπει να κατακτήσει ο συντονιστής είναι να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές σε περιβαλλοντικά ζητήματα και να αναπτύξει εποικοδομητικές συνεργασίες μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών και τοπικής κοινωνίας. Το μυστικό της επιτυχίας ενός συντονιστή είναι οι προτάσεις και επιλογές του να κεντρίζουν το ενδιαφέρον μαθητών και εκπαιδευτικών του προγράμματος.

ΚΑΛΑΘΑΚΗ Μ.

High-school teacher, Meleses Lyceum of Heraklion Crete
e-mail: Kalath04mar@yahoo.gr

ABSTRACT

In this paper will be analyzed the aspects of teachers who teach in Heraklion's county and have been involved in environmental educational projects during last years. These aspects are acquired from a pilot survey which conducted in 2005.

The co-ordinator, as a member of the pedagogical team that is responsible for the accomplishment of an environmental concern's programme, takes part in work groups and co-ordinates the actions, so that the goals of the programme can be achieved. His role and responsibilities aren't defined by ministerials circulars but supported by people and authorities that take action in the field of environmental training. A common characteristic of all the teachers who take up as co-ordinators on environmental school projects concerns in their organizing ability as well as fact that they are keen on making research. Also, they are keen on gaining new experiences and they are willing to work hard beyond their working hours and generally to get out of the daily routine.

The main goal a co-ordinator should reach, is to make the students more sensitive on environmental problems and develop co-operation among students, teachers and local community. The success's top secret of the co-ordinator is the big interesting in his proposals and selections.

Λέξεις κλειδιά: Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Συντονιστής, μέθοδος project, Αξιολόγηση.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που υλοποιούνται στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, είναι προγράμματα αγωγής και πολιτισμού που υλοποιούνται εθελοντικά, πέραν του ωρολογίου προγράμματος σπουδών με θεσμικό πλαίσιο που καθορίζεται με νόμους, υπουργικές αποφάσεις του ΥΠΕΠΘ, [νόμοι 1892/1990 (ΦΕΚ 101τΑ') και 2986/2002 (ΦΕΚ 24τΑ'/13-2-02)], Υπουργικές Αποφάσεις Γ2/4867/28-8-1992 και Γ2/4915/16-9-96] και εγκυκλίου (π.χ. αρθ πρωτ 98498/Γ7/17-9-04).

Ο ρόλος του Συντονιστή δε διαχωρίζεται θεσμικά από αυτόν των υπολοίπων εκπαιδευτικών της Παιδαγωγικής Ομάδας που έχει την ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος (Εγκύκλιος αρθ Πρωτ 106137/Γ7/30-9-03 της Διεύθυνσης ΣΕΠ και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Θεμάτων Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων).

Με τη συνδρομή των συναδέλφων του εκπαιδευτικών της παιδαγωγικής ομάδας, ο συντονιστής σχεδιάζει, οργανώνει, διεκπεραιώνει, αναλύει, συνθέτει, αξιολογεί, συζητά, εμπνυχώνει και καινοτομεί καθοδηγώντας τους μαθητές στη βελτίωση της οικολογικής γνώσης, της γενικής παιδείας και της κοινωνικής συμπεριφοράς.

Επειδή οι ρόλοι των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν κάθε χρόνο την ευθύνη υλοποίησης ενός σχολικού προγράμματος Περιβαλλοντικής Αγωγής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης συνιστούν ζητούμενο και αντικείμενο συζητήσεων στην εκπαιδευτική κοινότητα, κύριος στόχος της παρούσας έρευνας είναι να αποσαφηνιστεί ο ρόλος του συντονιστή στα προγράμματα αυτά. Να περιγραφούν οι χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν το συντονισμό των ομάδων εργασίας καθώς και τα προσόντα που πρέπει να συγκεντρώνουν για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του ρόλου τους, στους στόχους που σε κάθε πρόγραμμα έχουν να κατακτήσουν, ξεπερνώντας τις δυσκολίες που συνήθως προκύπτουν.

Η παρούσα έρευνα στοχεύει να αποκαλύψει τις ανάγκες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα Περιβαλλοντικής Αγωγής και ειδικότερα σε αυτά που σχετίζονται με το συντονισμό των σχολικών προγραμμάτων. Θα καταγραφούν για να αναλυθούν οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών σε θέματα χρήσης Η/Υ, Οικολογίας, Διδακτικής και Παιδαγωγικής. Θα αναδειχθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο συντονιστής από τη σχολική και τοπική κοινότητα και η υποστήριξη που λαμβάνει στο έργο του.

Η διάσταση αυτής της έρευνας δεν είναι τοπική αλλά αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς που εκπονούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Μπορεί να λειτουργήσει πιλοτικά στην εκπόνηση μελετών σε μεγαλύτερες περιφέρειες της χώρας, από όπου μπορούν να προκύψουν γενικότερα συμπεράσματα, εξαιρετικά χρήσιμα για όλους τους εκπαιδευτικούς που εμπλέκονται στη διαδικασία υλοποίησης σχολικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της θα δώσει τη δυνατότητα στους τελικούς αποδέκτες της Δημόσιας Διοίκησης της χώρας μας (Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Διεύθυνση ΣΕΠ και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Θεμάτων Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κλπ) να εργαστούν προς την κατεύθυνση της μελλοντικής θεσμοθέτησης του ρόλου του συντονιστή στα σχολικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Η επιτυχία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο μέλλον έγκειται στον ακριβή καθορισμό του ρόλου της στην απόκτηση της Γενικής Παιδείας των νέων και της συμβολής των κατάλληλα προετοιμασμένων εκπαιδευτικών που θα την υλοποιήσουν. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο ρόλος των συντονιστών πρέπει να ξεκαθαριστεί, να καθοριστεί σαφώς και να αναβαθμιστεί.

2. ΜΕΘΟΔΟΣ

Η Στρατηγική Μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για να προσεγγιστεί το ερευνητικό αντικείμενο είναι συνδυασμός της Ποιοτικής και Ποσοτικής Μεθόδου (Bird M, Hammersley M, Gomm R, Woods P.,1999). «Στις διαδικασίες ερμηνείας και αλληλεπίδρασης που εμπλέκονται στη μάθηση, είναι ανάγκη να καταφεύγουμε στην ποιοτική έρευνα και να μη στηριζόμαστε μόνο στις

ποσοτικές μετρήσεις των οποίων η εγκυρότητα είναι αμφίβολη. Η εξεύρεση των αιτίων των καταστάσεων και των φαινομένων στην εκπαιδευτική έρευνα απαιτεί περίπλοκες διαδικασίες ερμηνείας και διαπραγμάτευσης και δεν προσδιορίζονται μέσω απλής μηχανιστικής και στατιστικής ανάλυσης μεταβλητών που επιχειρεί η ποσοτική μέθοδος».

Στην ερευνητική διαδικασία της Έρευνας Πεδίου που διενεργήθηκε, μετά τη διατύπωση του προβλήματος που έγινε το Δεκέμβριο του 2004 και αφορά την αποσαφήνιση του ρόλου των εκπαιδευτικών που συντονίζουν ομάδες εργασίας σε σχολικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθορίστηκαν οι στόχοι και επιλέχθηκαν οι τεχνικές και το δείγμα της. Στη συνέχεια, συλλέχθηκαν τα δεδομένα, και αφού αναλύθηκαν με χρήση του εξειδικευμένου λογισμικού MICROSOFT EXCEL και συζητήθηκαν, συντάχθηκε η παρούσα εργασία, τον Ιούνιο του 2005.

Εργαλεία συλλογής των δεδομένων, που τεκμηριώνουν τις απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα εργασία (Bird M, Hammersley M, Gomm R, Woods P.,1999), αποτέλεσαν τα ερωτηματολόγια με κλειστού τύπου ερωτήσεις που συμπλήρωσαν εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηρακλείου Κρήτης στην περίοδο Μαΐου - Ιουνίου 2005, η βιβλιογραφική διερεύνηση και δύο προσωπικές συνεντεύξεις εκπαιδευτικών με πολυετή πείρα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Ανάλογα εργαλεία συλλογής δεδομένων χρησιμοποίησε και στην εργασία της η L Measor (1984) με θέμα «Φύλο και Επιστήμες : οι αντιλήψεις των μαθητών για τα σχολικά μαθήματα που βασίζονται στο φύλο τους» για την τεκμηρίωση των ισχυρισμών της είναι σε γενικές γραμμές όμοια με αυτά που ανέφερα παραπάνω.

Η βιβλιογραφική διερεύνηση του θέματος στις εγκυκλίους του ΥΠΕΠΘ προς τις Διευθύνσεις της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τους Υπευθύνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των νομών και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στο διαδίκτυο, σε βιβλία και σχετικές δημοσιευμένες εργασίες ξεκίνησε από τον Σεπτέμβριο του 2004 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2005.

Δομημένη συνέντευξη, με βάση τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου λήφθηκε από την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του νομού Ηρακλείου Μαρία Σφακιανάκη στις 30 Μαΐου 2005 σε αίθουσα του Βαθμολογικού Κέντρου του Ηρακλείου.

Μη δομημένη συνέντευξη έδωσε η φιλόλογος καθηγήτρια του Ενιαίου Λυκείου Μελεσών Άννα Παπαστεφανάκη στις 20 Μαρτίου 2005 στο Εργαστήριο Φυσικών Επιστημών του Λυκείου. Οι άξονες και οι γενικές αρχές του ερωτηματολογίου, που συντάχθηκε αργότερα, καθορίστηκαν με βάση τις επισημάνσεις, τις αναφορές και τις πληροφορίες της συνέντευξης αυτής.

Ο κύριος άξονας των συζητήσεων και συνεντεύξεων ήταν η απάντηση στο ερώτημα : ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Οι επιμέρους άξονες καθορίστηκαν από μερικές ερωτήσεις που τους απηύθυνα αλλά και από ζητήματα που αυτοί έθεσαν σχετικά με την επιμόρφωση, τις συμπεριφορές, τις μεθόδους, τα προβλήματα, την υποστήριξη και το θεσμικό πλαίσιο των προγραμμάτων.

Το ερωτηματολόγιο ήταν επώνυμο και περιελάμβανε τα ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις της έρευνας

Τις ανεξάρτητες μεταβλητές αποτέλεσαν τα προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων σχετικά με τις σπουδές, την εργασία και την προηγούμενη εμπειρία τους στην υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είτε είχαν τη θέση του συντονιστή είτε όχι.

Ως εξαρτημένες μεταβλητές τέθηκαν θέματα που αφορούν

- ο την ταυτότητα του συντονιστή και ειδικότερα το χαρακτήρα και τις συμπεριφορές που αναπτύσσει,
- ο τα προβλήματα που αντιμετωπίζει από τους συναδέλφους του καθηγητές μέλη της Παιδαγωγικής Ομάδας και από τους μαθητές μέλη της Περιβαλλοντικής Ομάδας,
- ο την υποστήριξη Υπηρεσιών, Φορέων και Επιστημόνων,
- ο το μεθοδολογικό πλαίσιο της εργασίας του και
- ο την επιμόρφωση που συνήθως έχει αλλά και αυτή που νομίζει ότι έχει ανάγκη.

Οι επιλογές στα ερωτηματολόγια ομαδοποιήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν σε ειδικούς πίνακες παρουσίασης τον Ιούνιο του 2005.

Το δείγμα της έρευνας, αποτέλεσαν μόνιμοι εκπαιδευτικοί ποικίλων ειδικοτήτων που υπηρετούν σε Γυμνάσια (38%), σε Λύκεια (54%) και ΤΕΕ (8%) της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού

Ηρακλείου που υλοποιούν φέτος προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Ερωτήθηκαν οι περισσότεροι από αυτούς μιας και τα σχολεία που υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν υπερβαίνουν τα 25. Οι μισοί ήταν άνδρες και οι άλλοι μισοί γυναίκες. Κατά το μεγαλύτερο μέρος τους (85%) είχαν ηλικία μεγαλύτερη των 40 ετών. Μερικοί από αυτούς (31%) έχουν δεύτερο πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και 15% έχουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών master και ph.D. Περίπου οι μισοί (46%) είναι κάτοχοι διπλώματος Αγγλικών Lower και όλοι γνωρίζουν να χειρίζονται καλά Η/Υ. Έχουν περάσει περισσότερα από 10 χρόνια από τότε που αποφοίτησαν από τις Πανεπιστημιακές Σχολές. Το 77% των ερωτηθέντων έχουν συντονίσει στο παρελθόν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το 62% υπήρξε μέλος παιδαγωγικής ομάδας υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων. Το 69% έχει συμμετάσχει στο παρελθόν σε άλλου είδους προγράμματα Αγωγής, όπως είναι τα Αγωγής Υγείας, Σταδιοδρομίας, Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων. Το μεγαλύτερο ποσοστό τους (77%) έχει πολύ καλή γνώση του θεσμικού πλαισίου των σχολικών δραστηριοτήτων στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έρευνας εξασφαλίζεται (Bird M, Hammersley M, Gomm R, Woods P.,1999) με την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, την ανάπτυξη των εργαλείων συλλογής των δεδομένων, τη σωστή ανάγνωση των δεδομένων και των πηγών και με την αμεροληψία στην ανάλυση των δεδομένων τα οποία λειτουργούν ως ασφαλιστικές δικλίδες στην επιτυχία της.

Στο νομό Ηρακλείου, τη σχολική χρονιά 2004-2005 εγκρίθηκαν για υλοποίηση από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης 68 Σχέδια Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από 36 σχολεία, 11 Γυμνάσια της πόλης, εκ των οποίων το ένα πειραματικό, 9 Γυμνάσια της Επαρχίας, 5 Λύκεια της πόλης, ένα εκ των οποίων είναι ιδιωτικό, 7 Λύκεια της Επαρχίας και 4 ΤΕΕ της πόλης του Ηρακλείου.

Μετά από συζήτηση με την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που μου προμήθευσε τις απαιτούμενες διευθύνσεις εργασίας και τηλεφώνησε των εκπαιδευτικών, και με βάση την εγκύκλιο αρθ Πρωτ Φ23/8894/1-12-2004 της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Ηρακλείου με θέμα «Έγκριση Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων», επιλέχθηκαν ένας ή δύο εκπαιδευτικοί από τα σχολεία του νομού Ηρακλείου που υλοποιούν κατά τη σχολική χρονιά 2004-2005 πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Συμπληρώθηκαν 18 ερωτηματολόγια από εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε δημόσια και ιδιωτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και ΤΕΕ της επαρχίας και της πόλης. Ειδικότερα, συμπληρώθηκαν από έναν εκπαιδευτικό του Πειραματικού Γυμνασίου και του Ιδιωτικού Λυκείου «Το Παγκρήτιο» Ηρακλείου, από 5 εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε Γυμνάσια και 4 της Επαρχίας, από 2 εκπαιδευτικούς Λυκείων της πόλης και 4 της επαρχίας και από 1 εκπαιδευτικό που υπηρετούσε σε ΤΕΕ της πόλης τα προηγούμενα χρόνια.

Μερικοί από αυτούς, τα προηγούμενα χρόνια της εκπαιδευτικής τους ζωής, είχαν υλοποιήσει προγράμματα Αγωγής και Πολιτισμού σε άλλα σχολεία της πόλης ή της επαρχίας στα οποία υπηρετούσαν, συνεπώς οι απόψεις τους δεν αντικατοπτρίζουν μόνο τη σημερινή κατάσταση αλλά αποκρυσταλλώνουν και αυτή των προηγούμενων ετών.

Καθηγητές Βιολογίας, Φυσικής, Γεωπονίας, Μαθηματικών, Αγγλικής και Ελληνικής Φιλολογίας, Θεολογίας, Πληροφορικής, Φυσικής Αγωγής και Καλλιτεχνικών κατέθεσαν τις απόψεις τους για το ρόλο του συντονιστή στα σχολικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μέσω των ερωτηματολογίων και των συνεντεύξεων.

Οι εκπαιδευτικοί αυτοί είναι όλοι μόνιμοι με πολύχρονη προϋπηρεσία στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, μερικοί με αυξημένα επιστημονικά προσόντα και με πολυετή πείρα στη διδασκαλία των μαθημάτων και στην εκπόνηση ποικίλων προγραμμάτων Αγωγής και Πολιτισμού.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου σχηματίστηκαν με γνώμονα τις απόψεις που έχουν εκφράσει στο παρελθόν σε κατ'ιδίαν και ομαδικές συζητήσεις οι εκπαιδευτικοί που εκπονούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Αγωγής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του νομού Ηρακλείου. Οριστικοποιήθηκαν δε, μετά από τις συζητήσεις των συνεντεύξεων, αξιοποιώντας την εμπειρία, τις παρατηρήσεις και τα σχόλια που έγιναν στις επιμέρους θεματικές ενότητες της έρευνας.

Επιπροσθέτως, στα ερωτήματα κλειστού τύπου των ερωτηματολογίων υπάρχει ποικιλία εναλλακτικών απαντήσεων, έτσι ώστε να μην περιορίζεται και να κατευθύνεται η επιλογή του ερωτώμενου. Στις περισσότερες από αυτές υπάρχει η δυνατότητα της «άλλης» απάντησης με χώρο όπου ο ερωτηθείς μπορεί να διαφοροποιηθεί και να αναπτύξει τις απόψεις του, γεγονός που συνέβηκε σε πολύ λίγες περιπτώσεις.

Η έρευνα διεξήχθη σε σύντομη σχετικά περίοδο, πράγμα που εξασφαλίζει τη σταθερότητα στο ερευνητικό περιβάλλον, αφού δεν υπήρξαν σχετικά γεγονότα, σημαντικά για μεταβολές και τροποποιήσεις στη μεθοδολογία και στις απόψεις.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από τη βιβλιογραφική διερεύνηση του θέματος δεν προέκυψαν ιδιαίτερα στοιχεία σχετικά με το ρόλο του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Είναι ένα θέμα που δε φαίνεται να έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τους συγγραφείς και γι αυτό οι αναφορές σ' αυτό είναι περιορισμένες και αποσπασματικές. Συνήθως, δε διαχωρίζεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού συντονιστή από των υπολοίπων που συγκροτούν την Παιδαγωγική Ομάδα.

Ο συνδυασμός της ποιοτικής με την ποσοτική μεθοδολογία στην έρευνα έδωσε τη δυνατότητα να αποκαλυφθούν και να αναλυθούν περισσότερο αρκετές περιοχές ενδιαφέροντος του θέματος. Η ποιοτική έρευνα που χρησιμοποιήθηκε συμπληρωματικά προς την ποσοτική των ερωτηματολογίων κλειστού τύπου έχει αξιολογήσει βασικά χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν σημαντικά από την ποσοτική μέθοδο εκπαιδευτικής έρευνας σε ότι αφορά τα σημεία της επιχειρηματολογίας και τεκμηρίωσης των συμπερασμάτων (Bird M, Hammersley M, Gomm R, Woods P, 1999).

Με τις συνεντεύξεις και τις συμπληρώσεις της ποιοτικής έρευνας και τις συμπληρώσεις στα κενά των ερωτηματολογίων στις θέσεις «Άλλο» προέκυψαν διαπιστώσεις, επισημάνσεις και συμπληρώσεις των απόψεων των ερωτηματολογίων. Έτσι, δημιουργήθηκε τελικά μια πληρέστερη εικόνα της ταυτότητας του συντονιστή και των μυστικών της επιτυχίας του. Επειδή τα δεδομένα της ποιοτικής έρευνας είναι κατά κύριο λόγο προφορικές ή γραπτές περιγραφές και εξηγήσεις, απαιτούν σαφή ερμηνεία της σημασίας και του σκοπού της λειτουργίας των ανθρωπίνων πράξεων και σχέσεων, τόσο, που καταδεικνύει ότι τα αριθμητικά στοιχεία και οι στατιστικές αναλύσεις της ποσοτικής έρευνας σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να παίξουν και δευτερεύοντα ρόλο. (L. Measor, 1984).

Οι απόψεις που εκφράστηκαν στις συνεντεύξεις συγκλίνουν στις περισσότερες περιπτώσεις με αυτές που προέκυψαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων. Για το λόγο αυτό δεν παρουσιάζονται χωριστά κατά περίπτωση.

4. Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ

Όλοι ανεξαιρέτως οι ερωτηθέντες στην έρευνα αυτή συμφωνούν πως ο **ρόλος του συντονιστή απαιτεί** ικανότητα ανάπτυξης και διαχείρισης συνεργασιών με πρόσωπα, φορείς και υπηρεσίες. Το 54% πιστεύει ότι απαιτούνται οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες και ένα πολύ μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων πιστεύει πως ο συντονιστής πρέπει να είναι ικανός να αναλύει περιβαλλοντικά θέματα (77%) και να έχει οικολογικές γνώσεις (38%), γνώσεις διεκπεραίωσης εγγράφων και υποθέσεων με τη δημόσια Διοίκηση (23%). Ένα πολύ μικρό ποσοστό (15%) θεωρεί τη γνώση εργαστηριακών μεθόδων και τεχνικών απαίτηση του ρόλου του συντονιστή.

Σχεδόν όλοι (92%) οι εκπαιδευτικοί που ερωτήθηκαν θεωρούν πως το **μυστικό της επιτυχίας** του συντονιστή σε ένα πρόγραμμα ΠΕ είναι το να καταφέρνει με τις προτάσεις και τις επιλογές του να κεντρίζει το ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Η επιλογές της επίτευξης ισορροπιών μεταξύ μαθητών και καθηγητών έλαβαν σχετικά χαμηλά ποσοστά (από 15 έως 38%), πράγμα το οποίο υποστηρίχτηκε ιδιαίτερος στις συνεντεύξεις.

Ο στόχος του να κερδίζουν κυρίως οι μαθητές από ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μαζί με την καλή γνώση του αντικειμένου του προγράμματος από το συντονιστή και την προσήλωση στην επίτευξη των στόχων σε όλα τα επίπεδα είναι οι απόψεις που καταγράφηκαν στα

ερωτηματολόγια στις θέσεις «Άλλο» και συνηγορούν στην επιτυχία του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Λόγοι ανάληψης του ρόλου του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης		Κίνητρα εκπαιδευτικών για ανάληψη του ρόλου του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	
Αιτιολογία	% ποσοστό		
Οικονομικοί λόγοι	0	0	Οικονομικό
Θέμα γοήτρου	8	23	Θέμα γοήτρου
Όχι κατευθύνσεις από τους άλλους	15	46	Από ανάγκη κάποιος πρέπει να αναλάβει το συντονισμό
Ανάγκη προσφοράς πέραν του υποχρεωτικού	77	15	Δεν απαντώ
Ερευνητική διάθεση	62	15	Δε γνωρίζω
Απόκτηση εμπειριών	46	23	Άλλο
Επιθυμία για διαφορετική ζωή	31		

Πίνακας 1. : % ποσοστό εκπαιδευτικών που απάντησαν καταφατικά στις ερωτήσεις περί των λόγων ανάληψης του ρόλου του συντονιστή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Οι λόγοι που φαίνεται να ωθούν ένα εκπαιδευτικό να αναλαμβάνει το ρόλο του συντονιστή σε ένα πρόγραμμα ΠΕ φαίνεται να ποικίλουν (Πίνακας 1).

Ειδικότερα, σε σχετική ερώτηση με τα κίνητρα των εκπαιδευτικών στην ανάληψη τους ρόλου του συντονιστή, κανείς εκπαιδευτικός δεν υποστήριξε πως τα **κίνητρα** για να αναλάβει κάποιος συντονιστής σε πρόγραμμα ΠΕ είναι οικονομικά ή σε ελάχιστες περιπτώσεις (23%) θέμα γοήτρου. Οι πιο πολλοί (46%) πιστεύουν ότι είναι θέμα ανάγκης επειδή κάποιος πρέπει να αναλάβει. Ένα πολύ μικρό ποσοστό (15%) δήλωσε ότι δε γνωρίζει γιατί συμβαίνει αυτό ή ότι δεν ανέχεται να τον κάνουν οι άλλοι κουμάντο(15%).

Ο κυριότερος στόχος που έχει να κατακτήσει ένας συντονιστής προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές για να εργαστούν εποικοδομητικά στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Ομάδας με την καθοδήγηση της Παιδαγωγικής Ομάδας πάνω στο χρονοδιάγραμμα εργασιών που προβλέπει το Σχέδιο του Προγράμματος. Το να δώσει τις γνώσεις που έχει στα θέματα που πραγματεύεται το πρόγραμμα (8%) ή να βελτιώσει τις γνώσεις του και την αντίληψή του σε περιβαλλοντικά θέματα (15%) δεν αποτελούν προτεραιότητες στους στόχους που οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι έχει να κατακτήσει ο συντονιστής.

Οι εποικοδομητικές συνεργασίες (46%) που πρέπει να αναπτύξει με τους συναδέλφους του εκπαιδευτικούς μέλη της παιδαγωγικής ομάδας και η ευαισθητοποίησή τους (54%) έλαβαν μέτρια ποσοστά επιλογής ενώ η προσπάθεια ευαισθητοποίησης των μαθητών επιλέχθηκε σχεδόν από όλους (85%).

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Κατά την ενεργό εκμάθηση, οι μαθητές αντλούν μόνοι τους πληροφορίες και δουλεύοντας σε ολιγομελείς ομάδες προσεγγίζουν το θέμα που τους δόθηκε (M Khomo, Keith Farley, 1999). Οι μαθητές καθοδηγούνται στη βιβλιογραφική έρευνα σε βιβλιοθήκες και στο διαδίκτυο, στην εργαστηριακή έρευνα και την έρευνα πεδίου με κριτική επεξεργασία των μετρήσεων και παρατηρήσεων για εξαγωγή συμπερασμάτων, στην καταγραφή των εργασιών τους.

Η μέθοδος του ερευνητικού δοκιμίου ή project (K Frey, 1986) είναι η σχεδόν αποκλειστικά χρησιμοποιούμενη στο Ηράκλειο αλλά και στην Ελλάδα γενικότερα διεπιστημονική μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κατά περίπτωση τροποποιήσεις. Περίπου οι μισοί εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν πάντα τη μέθοδο του Ερευνητικού Δοκιμίου (Project) στα προγράμματα που υλοποιούν ενώ οι υπόλοιποι, συνήθως την επιλέγουν. Επιθυμία τους είναι να δίνεται έμφαση στη χρήση ενεργητικών συμμετοχικών μεθόδων στην κατάκτηση της γνώσης αν και αυτό δεν πετυχαίνεται πάντα (Παπαστεφανάκη Α, 2005).

Οι παιδαγωγικές στρατηγικές στις οποίες καταφεύγει ο εκπαιδευτικός (Φλογαϊτή Ε, 1993, Καμαρινού Δ, 2000, www.Aegean.gr/sprpe.) δεν είναι σχολαστικά προετοιμασμένες και σχεδιασμένες από πριν αλλά συνήθως τυχαία και από ανάγκη μπαίνουν σε ενέργεια. Περιλαμβάνουν την προώθηση ανάληψης πρωτοβουλιών από τους μαθητές, παιχνίδι ρόλων και προσομοίωσης, δημιουργία ομάδων αντιπαράθεσης για διαφωνίες και εξηγήσεις κατά ζεύγη για συζητήσεις και αναλύσεις μαθητικών συμπεριφορών, δημόσιες συζητήσεις και συνδιασκέψεις, συνεντεύξεις, κλπ.

Μεθοδολογικό Πλαίσιο Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης				
Μεθοδολογία συντονιστή	Πάντα	Συνήθως	Σπάνια	Ποτέ
Μέθοδος Project	46	54	0	0
Εναλλαγή ρόλων διδασκόντων - διδασκομένων	8	69	23	0
Ανάθεση ομαδικών εργασιών	77	23	0	0
Επιμερισμός ευθυνών στους συνεργάτες	62	38	0	0
Επεμβάσεις σε όλες τις φάσεις του προγράμματος	46	38	8	8
Επιλογή του θέματος από κοινού με τους μαθητές	54	38	8	0
Καθορισμός των στόχων από κοινού με τους μαθητές	54	31	15	0
Αξιολόγηση προγραμμάτων	77	23	0	0
Παρουσίαση στο τέλος του προγράμματος	54	46	0	0
Ανοικτή Ημερίδα παρουσίασης του προγράμματος	23	46	31	0
Πίνακας 2. : % ποσοστό εκπαιδευτικών που δήλωσαν χρήση των μεθοδολογικών στοιχείων ως συντονιστές προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης				

Τα προγράμματα ΠΕ είναι μια **ομαδική διδασκαλία** όπου **εναλλάσσονται οι διδάσκοντες και οι διδασκόμενοι**. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες (70%) προσπαθούν να εναλλάξουν τους ρόλους διδασκόντων και διδασκομένων. Όλοι οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι δίνουν **ομαδικές εργασίες** στους μαθητές (Πίνακας 2).

Στον ίδιο πίνακα εμφανίζονται και τα ποσοστά των εκπαιδευτικών που επιμερίζουν πάντα αρμοδιότητες και ευθύνες στους συνεργάτες τους (62%) ενώ οι υπόλοιποι (38%) το κάνουν συνήθως. Το 46% των ερωτηθέντων θέλει να επεμβαίνει πάντα σε όλες τις φάσεις υλοποίησης του προγράμματος, το 38% επεμβαίνει συνήθως ενώ το 16% δεν επεμβαίνει ποτέ.

Περίπου οι μισοί (54%) επιλέγουν πάντα από κοινού με τους μαθητές τους το **θέμα και τους στόχους** του προγράμματος, ενώ οι υπόλοιποι το συνηθίζουν.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (92%) που υλοποιούν πρόγραμμα ΠΕ, το συνδέουν με τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών των μαθημάτων που διδάσκουν και όλοι ανεξαιρέτως κάνουν **αναφορές και αφιερώνουν χρόνο** σε συζήτηση θεμάτων σχετικών με το γνωστικό περιεχόμενο του προγράμματος που υλοποιούν ή με οικολογικά ζητήματα που έρχονται στην επικαιρότητα την εποχή υλοποίησης του προγράμματος.

Οι μισοί περίπου από τους ερωτηθέντες (46%) δήλωσαν ότι κάνουν πάντα **Ημερίδα Παρουσίασης** του προγράμματος στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Λίγοι από αυτούς που οργανώνουν Ημερίδα παρουσίασης του προγράμματος, απευθύνονται στη σχολική κοινότητα μόνο (23%), ενώ οι υπόλοιποι προσκαλούν την τοπική κοινωνία (46%) ή και κόσμο έξω από αυτήν (31%).

Οι περισσότεροι (77%) εκπαιδευτικοί κάνουν πάντα **αξιολόγηση** του προγράμματος, οι υπόλοιποι κάνουν συνήθως. Ένα ειδικό απλό έντυπο αξιολόγησης του προγράμματος στέλνεται στο τέλος της σχολικής χρονιάς στα σχολεία για να συμπληρωθεί από τον συντονιστή του προγράμματος και

να αποσταλεί στο Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του νομού μαζί με την τελική έκθεση πεπραγμένων (Σφακιανάκη Μ, 2005).

Ο συντονιστής του προγράμματος αναλαμβάνει συνήθως και την **οργάνωση της εκπαιδευτικής επίσκεψης** στα πλαίσια του υλοποιούμενου προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Ενημερώνει το Διευθυντή και το Σύλλογο των Διδασκόντων της σχολικής μονάδας σχετικά με τις δραστηριότητες της Περιβαλλοντικής Ομάδας που πρόκειται να λάβουν χώρα κατά τις εκπαιδευτικές επισκέψεις. Η οργάνωση της Εκπαιδευτικής Επίσκεψης φαίνεται ότι είναι μεγάλος (46%) ή σχετικά μεγάλος (54%) πονοκέφαλος για τους εκπαιδευτικούς που υλοποιούν προγράμματα ΠΕ, δεν προσπαθούν όμως να την αποφύγουν (61%). Θεωρούν βέβαια, κατά ποσοστό 54%, ότι αν ο συντονιστής του προγράμματος αναλάβει την οργάνωσή της, αυτή έχει μεγαλύτερη επιτυχία. Το βάρος της οργάνωσης της εκπαιδευτικής επίσκεψης ελαφρύνεται, υποστηρίζει το 69% των ερωτηθέντων, αν η επίσκεψη λάβει χώρα σε Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή σε οικοτουριστικές περιοχές όπου οι ειδικοί αναλαμβάνουν να ξεναγήσουν στις περιοχές με ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον (Παπαστεφανάκη Α, 2005).

6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ

Ο εκπαιδευτικός που υλοποιεί προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση υποστηρίζεται κυρίως από τους Υπευθύνους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των τοπικών Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας (57905/Γ2/4-6-2002, ΦΕΚ745 τΒ/14-6-02 Υπουργική Απόφαση) που παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών και εκδηλώσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς για να παρουσιαστούν τα προγράμματα. Τα δεκάδες Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) της χώρας (ΥΑ Γ2/3219/ΦΕΚ 451/23-5-95 για ίδρυση και λειτουργία των ΚΠΕ του ΥΠΕΠΘ) που παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας έως τεσσάρων ημερών σε μαθητικές ομάδες που τα επισκέπτονται, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν εθνικές και διεθνείς συνεργασίες και θεματικά δίκτυα σχολείων (Σφακιανάκη Μ, 2005).

Επιπλέον, διάφοροι Φορείς, Οργανισμοί, Εταιρίες, Ενώσεις, όπως Γεωργικών και Αγροτουριστικών Γυναικείων Συνεταιρισμών της Υπαίθρου, κλπ που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Περιβαλλοντικής Αγωγής και του Πολιτισμού μπορούν να συνεργαστούν και να συνδράμουν στην υλοποίηση των σχολικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η τοπική Δημοτική Αρχή μπορεί να προσφέρει σημαντική βοήθεια στους μαθητές, ιδίως όταν αυτοί καταπιάνονται με θέματα του κοντινού τους περιβάλλοντος. (Παπαστεφανάκη Α, 2005).

Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων βρίσκει συνήθως υποστήριξη στο έργο τους από τους συναδέλφους τους (85%), από το διευθυντή της σχολικής μονάδας (70%), από την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Β/θμιας Εκπαίδευσης του νομού Ηρακλείου (77%), από άλλους εκπαιδευτικούς που έχουν εκπονήσει ή εκπονούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (54%), από Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (31%), από την τοπική Δημοτική Αρχή (54%), από διάφορους τοπικούς φορείς, οργανώσεις, Εταιρίες, Ενώσεις κλπ (46%), από ΑΕΙ ή αλλού βοηθούνται ελάχιστα 15%).

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Συντονιστής στην πορεία υλοποίησης του προγράμματος ποικίλουν από σχολείο σε σχολείο και από χρονιά σε χρονιά ανάλογα με τη σύνθεση των ομάδων. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την ολοκλήρωση του προγράμματος. Συνήθως δεν είναι ορατά και ξεκάθαρα από την αρχή, αλλά προκύπτουν στην πορεία.

Σε ελάχιστες περιπτώσεις, δημιουργούνται δυσάρεστες καταστάσεις που προέρχονται από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς που είναι μέλη της Παιδαγωγικής Ομάδας ή από αυτούς του Συλλόγου Διδασκόντων του σχολείου, από μαθητές, εξωτερικούς συνεργάτες, γονείς μαθητών, από τους προϊσταμένους και σπανιότερα από την τοπική κοινωνία (Παπαστεφανάκη Α, 2005).

Το 70% των ερωτηθέντων δεν αντιμετωπίζει προβλήματα από συναδέλφους εκπαιδευτικών κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων περιβαλλοντικής. Σύμφωνα με τους υπόλοιπους (30%), όταν προκύπτουν δυσκολίες, οφείλονται σε αδυναμίες συνεργασίας (30%), σε στάσεις και συμπεριφορές απέναντι σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα (23%), σε ανεπάρκεια του

γνωστικού αντικειμένου του προγράμματος (23%), στην ψυχοσύνθεση και τον χαρακτήρα των συναδέλφων (23%) και σε ελάχιστο ποσοστό σε παιδαγωγική ανεπάρκεια των συναδέλφων (7%).

Προβλήματα κατά την υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης		
Προέλευση προβλημάτων	Αιτίες προβλημάτων	Ποσοστό %
Από Εκπαιδευτικούς μέλη των Παιδαγωγικών Ομάδων υλοποίησης των προγραμμάτων	Στάσεις και συμπεριφορές έναντι κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων	23
	Ανεπάρκεια στα απαιτούμενα γνωστικά αντικείμενα των προγραμμάτων	23
	Ανεπάρκεια στον παιδαγωγικό τομέα	8
	Ψυχοσυναισθηματικός τους κόσμος	23
	Χαρακτήρας τους	31
	Αδυναμίες ανάπτυξης συνεργασιών	31
	Ασυνέπεια στις ανελημμένες υποχρεώσεις	31
Από Μαθητές μέλη των Περιβαλλοντικών Ομάδων	Κίνδυνος να προκαλέσουν ατύχημα	23
	Απρόβλεπτη παραβατικότητα	15
	Αρχικός ενθουσιασμός που εξαφανίζεται αργότερα	69
	Ασυνέπεια στις ανελημμένες υποχρεώσεις	46
	Νεανικές αντιθέσεις που περιθωριοποιούν ή αναδεικνύουν μαθητές κατά καιρούς	31

Πίνακας 3. : % ποσοστό εκπαιδευτικών που δήλωσαν τις αιτίες των προβλημάτων στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τα πιο συχνά προβλήματα που εμφανίζονται στις μαθητικές Περιβαλλοντικές Ομάδες σχετίζονται με την εφηβεία των μαθητών οι οποίοι αρχικά ενθουσιάζονται με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα αλλά με την πάροδο του χρόνου αδρανούν (80%) ή με τις νεανικές τους αντιθέσεις περιθωριοποιούν και αναδεικνύουν κατά περίπτωση άλλους μαθητές (31%). Η μαθητική ασυνέπεια (46%) παρεμποδίζει συχνά την εξέλιξη του προγράμματος. Εργασίες που έχουν ανατεθεί μπορεί να μείνουν ημιτελείς, να προκληθεί σύγχυση στην ομάδα και να απαιτηθεί αναδιάρθρωσή της, αν δεν οδηγηθεί τελικά σε αδράνεια και απραξία.

Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ποικίλουν. Οι ακολουθούμενες διδακτικές μέθοδοι, τεχνικές και στρατηγικές έχουν ελάχιστα ή καθόλου διδαχτεί στο Πανεπιστήμιο. Όπως προκύπτει από την ανάλυση των ερωτηματολογίων, στο παρελθόν, έχει δοθεί σχετικά καλή επιμόρφωση πάνω στην υλοποίηση των προγραμμάτων, όχι όμως και στο συντονισμό τους. Το 1/3 των ερωτηθέντων δεν έχει λάβει επιμόρφωση για το συντονισμό των εργασιών ενός προγράμματος ΠΕ ενώ γενική επιμόρφωση σχετική με την υλοποίηση των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχει λάβει το 90%. Το 69% των ερωτηθέντων επιθυμεί να επιμορφωθεί σε θέματα που αφορούν το συντονισμό ενώ το 92% εξέφρασε επιθυμία γενικής επιμόρφωσης σχετικής με την υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ. Οι ανάγκες επιμόρφωσης κλιμακώνονται με αυξανόμενα ποσοστά ως εξής : Χρήση Internet-emails (8%), χρήση H/Y (16%), θέματα συμπεριφοράς (16%), εργαστηριακές μέθοδοι και τεχνικές (31%), παιδαγωγικές μέθοδοι (38%), διδακτικές μέθοδοι (38%), οικολογικές έννοιες (54%).

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με ισότιμη συμμετοχή του φύλου, και με πολλούς από αυτούς με μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών και επιπλέον πτυχία, που υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο νομό Ηρακλείου της Κρήτης, δήλωσαν σε τούτη την έρευνα ότι αποκομίζουν από την ενασχόλησή τους με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πάρα πολύ μεγάλα οφέλη. Στην πολυετή σχολική τους προϋπηρεσία, έχουν

υλοποιήσει ποικίλα προγράμματα Αγωγής και Πολιτισμού είτε ως μέλη Παιδαγωγικών Ομάδων είτε ως συντονιστές.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των εκπαιδευτικών των Παιδαγωγικών Ομάδων είναι η τάση προσφοράς πέραν του υποχρεωτικού, η ερευνητική διάθεση σε τομείς διαφορετικούς από το αντικείμενό τους, η απόκτηση εμπειριών και γενικά η επιθυμία να ζήσουν κάποιες ώρες διαφορετικά από τα εδώ και χρόνια συνηθισμένα.

Δεν υπάρχει οικονομικό κίνητρο που να ωθεί τους εκπαιδευτικούς στην ανάληψη του συντονισμού των προγραμμάτων. Η ανάγκη του συντονισμού των εργασιών φαίνεται να είναι η βασική αιτία που οδηγεί κάποιο εκπαιδευτικό να αναλάβει το συντονισμό της Παιδαγωγικής και Περιβαλλοντικής Ομάδας, σε ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μαζί με το μεράκι και το ενδιαφέρον για τους μαθητές και το περιβάλλον.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα απαιτεί από το συντονιστή οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες αλλά και εξειδικευμένες γνώσεις στη διεκπεραίωση εγγράφων και υποθέσεων του δημοσίου και στην ανάπτυξη συνεργασιών και εκπαιδευτικών επισκέψεων στο εσωτερικό και εξωτερικό, τα οποία φαίνεται να αποτελούν πονοκέφαλο για τους εκπαιδευτικούς.

Ο συντονιστής χρειάζεται να έχουν στέρεες, ξεκάθαρες και ειδικές γνώσεις σε οικολογικά, παιδαγωγικά και κοινωνικά θέματα, και να συμβάλλει στη σωστή επιλογή εκείνου του μεθοδολογικού πλαισίου εκπόνησης του προγράμματος που θα περιλαμβάνει παιδαγωγικές στρατηγικές και βιωματικές διδακτικές μεθόδους από την εκπαιδευτική πρακτική της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Πέραν από τις κατ' εξοχήν διδακτικές ενέργειες των εκπαιδευτικών της Παιδαγωγικής Ομάδας, λαμβάνουν χώρα και σημαντικές παιδαγωγικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της ασυνέπειας, την υπερπήδηση εμποδίων και την εξασφάλιση της προόδου του προγράμματος. Οι συντονιστές εμπνυχώνουν τις ομάδες, κρατούν ισορροπίες στις εφηβικές σχέσεις, ενθαρρύνουν την ανάληψη πρωτοβουλιών, γενικά αξιοποιούν καινοτόμους παιδαγωγικές στρατηγικές και πρωτότυπες βιωματικές διδακτικές μεθόδους που απέχουν πολύ από τις επικρατούσες στην παραδοσιακή εκπαιδευτική πρακτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Καμαρινού Δ. (2000). *Βιωματική Μάθηση στο σχολείο*. Γ έκδοση. Ξυλόκαστρο.
2. Φλογαΐτη Ε, (1993), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα
3. Bird M, Hammersley M, Gomm R, Woods P. (1999). Φράγκου Ε : Μετάφραση στα ελληνικά. *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη-Εγχειρίδιο Μελέτης*. Πάτρα.
4. Measor L, (1984), Μετάφραση στα Ελληνικά Παυλογεωργάτου Α, Φύλο και επιστήμες: οι αντιλήψεις των μαθητών για τα σχολικά μαθήματα που βασίζονται στο φύλο τους, ΕΑΠ, *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη*. Πάτρα.
5. Khomo M, K Farley, (1999). Ενεργή Εκμάθηση : οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν την καταγωγή της οικογένειας κάθε μαθητή καθώς και μία ενεργό προσέγγιση της εκμάθησης για να διδάξουν το κεφάλαιο της ιστορίας που αφορά στη μετανάστευση και το Βρετανικό πολιτισμό. Υποδειγματική εργασία στα πλαίσια του προγράμματος «Επαγγελματική Εξέλιξη στην Πράξη». ΕΑΠ *Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον*.
6. Frey K., (1986). *Η μέθοδος project*, Μετάφραση Κ Μάλλιου, εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσ/κη.
7. Υπουργικές Αποφάσεις ΥΠΕΠΘ
8. Πανεπιστήμιο Αιγαίου (2004) Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Ανασύρθηκε 20-12-2004 από www.Aegean.gr/sppe